

Bildande av Tågsjöbrännans naturreservat, Anundsjö socken,
Örnsköldsviks kommun

Administrativa data

Reservatens benämning: Tågsjöbrännans naturreservat

Kommun: Örnsköldsvik

Socken: Anundsjö

Fastighet: Del av Malma 3:1
Anundsjö socken

Markägare: Svenska Cellulosa AB

Lägesbeskrivning: 12 km väster om Myckelgensjö

Areal: Totalt 19 ha varav skog 17 ha och
myr 2 ha

Topografisk karta: 20 H Junsele S0

Ekonomisk karta: 20 H 0-1 e-f

Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen i Västernorr-
lands län

Objekt nr 22 020 51

Bakgrund

Skogsbränder har tidigare regelbundet förekommit i det norrländska skogslandskapet. Studier från Jämtgaveln i Medelpad visar på en genomsnittlig brandintervall på 60-80 år. Från Västerbotten finns undersökningar som visar att torra lingon-tallskogar brunnit ungefär två gånger per sekel och blåbärsgranskogar ca en gång per sekel.

Före människan satte sin prägel på skogslandskapet var det i stor utsträckning skogsbränder som formade skogarnas utseende. Genom att bränderna förekom med olika frekvens och brann med olika styrka och karaktär skapades ett variationsrikt skogslandskap.

I och med att skogsbränder har funnits med som en ekologisk faktor under mycket lång tid är många växt- och djurarter anpassade till och mer eller mindre beroende av att bränder förekommer. Dessa brandberoende arterna är idag hotade till sin existens.

Antalet skogsbränder och deras utbredning varierade mycket år från år beroende på väderlekssituationen. År med torra somrar och mycket åska hade hög brandfrekvens medan somrar med kall och nederbördsrik väderlek helt och hållet kunde sakna skogsbränder.

I och med att skogen fick ett starkt ökat ekonomiskt värde under senare delen av 1800-talet sattes brandbekämpande åtgärder in, vilket innebar att skogsbrändernas antal starkt minskade. Man upphörde även med att anlägga bränder för att förbättra skogsbetet. En annan orsak som bidragit till den minskade brandfrekvensen är avsaknaden av höga talltorrakor i dagens skogar. Det var oftast genom blixtnedslag i dessa som åskbränderna började.

För sommaren 1988 präglades av mycket torr och varm väderlek. Under juni månad föll exempelvis bara 4 mm regn i Bredbyn, vilket är den lägsta mängden sedan mätstationen etablerades på 1940-talet. Den normala juninederbörden för området är 54 mm. Även medeltemperaturen under juni avvek kraftigt från det normala genom att vara 2,4 grader högre än genomsnittet.

Den 27 juni 1988 utbröt på eftermiddagen en skogsbrand på ett hygge norr om Tågbäcken i Anundsjö socken, Örnsköldsviks kommun. Branden uppstod genom gnistbildning från en skotares hjulband. I det torra hyggesavfallet och markvegetationen fick branden ett mycket snabbt förlopp. Flera olika brandkårer tillsammans med helikoptrar bekämpade branden och först på morgonen den 28 juni hade man fått branden under kontroll.

Förutom på hyggen omfattande ca 30 ha spred sig branden också in i stående skog och ett område på 17 ha brann innan elden kunde släckas. Reservatet omfattar i stort sett den brunna skogen och en myr som ligger i den.

Beskrivning av området

Reservatet ligger i en svag nordvästsluttning på omkring 275 meters höjd över havet. Mot norr gränsar reservatet mot Tågbäcken och de brunna hyggerna och i övriga väderstreck mot medelålders skog.

Inom reservatet finns olika typer av skog alltifrån torra, glesa tallbestånd till täta gransumpskogar. Detta har inneburit att branden har uppträtt på olika sätt. Några tallbestånd är mycket hårt brända. Där har hela humustäcket brunnit upp och flertalet träd har dött eller kommer att dö av branden. Utefter bäckdrag finns däremot kvar oskadad gransumpskog som helt eller delvis skonats från branden.

Reservatets dominerande bestånd är en gles 50-70årig tallskog med ett yngre underbestånd av gran och tall. Spritt i beståndet finns även äldre upp till 150-åriga tallöverståndare. Skogstypen är en frisk-fuktig ristyp där blåbär och klotstarr dominerar. I beståndet har det gått fram en hård markbrand där nästan alla träd upp till 6 meters höjd har dött. Bland de äldre träden har uppskattningsvis 50 % dött eller kommer att dö av brandskador.

Grund för beslutet

De tidigare så frekventa skogsbränderna formade i hög grad Norrlands skogar. Skogsbränderna var därför en av de viktigaste ekologiska faktorerna i skogslandskapet. Ett flertal ekologiska processer och enskilda arter är anpassade till och beroende av skogsbränder.

Idag förekommer nästan inga skogsbränder varför vi inte har möjlighet att studera den naturliga utvecklingen efter skogsbränder samtidigt som flera brandberoende arter är hotade.

Reservatet har stort allmänekologiskt värde genom att det utgör ett område som under relativt naturliga förhållanden brunnit. Det bedöms vara botaniskt och zoologiskt intressant genom att växt- och djurarter som är anpassade till brand, kommer att få tillfälle att utvecklas här. Av brandberoende arter har redan fyra insektsarter observerats; sotsvart praktbagge (*Melanophila acuminata*), en jordlöpare (*Agonum quadripunctatum*) samt två barkstinkflyn (*Aradus lugobris* och *A. crenaticollis*). Dessutom har en mycket sällsynt sumpskogsjordlöpare (*Agonum mannerheimi*) hittats i gransumpskog. Ur forskningssynpunkt är området av stort intresse då man här kommer att ha tillfälle att följa de ekologiska förloppen efter brand.

Ändamålet med reservatet är att för framtiden bevara ett parti skog som i olika grad påverkats av skogsbrand. Området skall få utvecklas helt fritt från mänskliga ingrepp och stå till förfogande för skogsbrandsekologisk forskning.

Länsstyrelsen har med stöd av 29 § naturvårdsförordningen träffat uppgörelse med SCA om intrångsersättning då reservatsföreskrifterna innebär ett avsevärt försvårande av pågående markanvändning.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025) beslutar länsstyrelsen att del av fastigheten Malma 3:1, Anundsjö socken, Örnsköldsviks kommun skall utgöra naturreservat på grund av dess betydelse för känedom om landets natur och dess märkliga beskaffenhet. Naturreservatet som omfattar 19 ha, har markerats på till beslutet hörande karta.

1990-05-23

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8, 9 och 10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande området.

A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheten inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form
2. anordna upplag eller utföra utfyllning
3. dra fram permanent mark- eller luftledning
4. uppföra helt ny byggnad eller annan anläggning
5. dika eller dämna
6. avverka, röja eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller annan växtlighet
7. gödsla, kalka eller använda kemiska bekämpningsmedel
8. inplantera växter eller djur

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet och som närmare anges i bifogad skötselplan.

./.

Skogsskyddsbestämmelserna enligt 20 § skogsvårdslagen (1979:429) skall ej gälla inom reservatet.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägaren och innehavare av särskild rätt till marken skall tåla att de åtgärder vidtas inom området som framgår av till detta beslut fogad skötselplan.

./.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. göra åverkan på mark och växtlighet t ex genom att bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd samt att gräva upp eller plocka alla typer av växter
2. fånga eller skada djur, även omfattande insamling av insekter
3. medföra ej kopplad hund
4. tälta eller göra upp eld
5. framföra motordrivet fordon
6. inplantera växter eller djur

D. Bestämmelser jämlikt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning

a) syfte med vård och förvaltning

Naturreservat skall vårdas med avsikt att låta vegetationen, inkl trädskiktet, utvecklas helt fritt på såväl skogs- som myrmarken.

b) skötselplan

Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården genom att fastställa bifogad skötselplan.

c) utmärkning

Naturreservatet skall utmärkas i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.

d) förvaltare

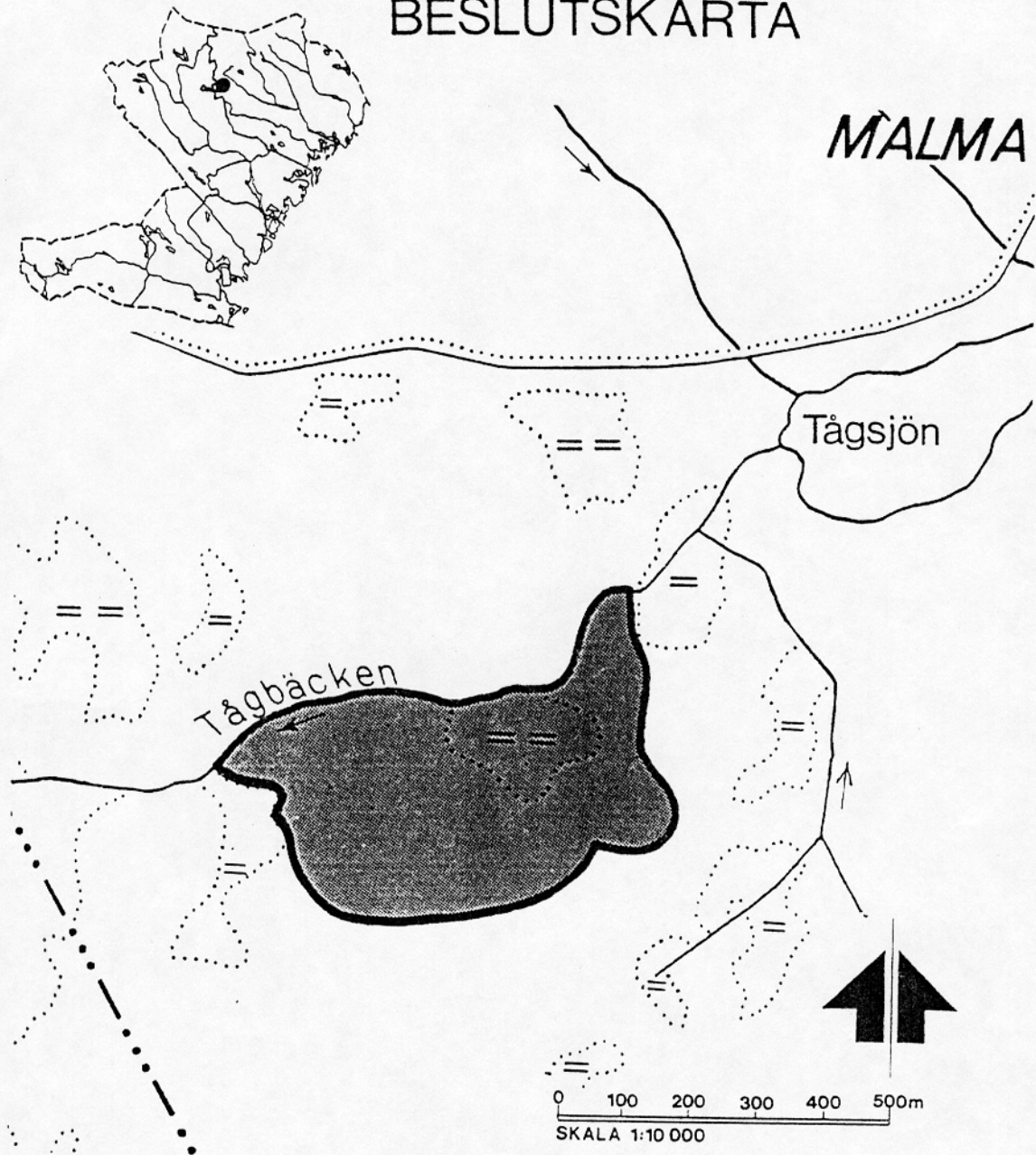
Tågsjöbrännans naturreservat skall förvaltas av skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län.

e) På grund av förbuden att utföra skogliga åtgärder enligt punkt A6 ovan, påtar sig länsstyrelsen ansvaret för eventuella insektsbekämpningar inom reservatet vilka kan bedömas som nödvändiga för att omgivande skog inte ska ta skada.

f) Inom ramen för skötselplanen kan länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen.

./.

BESLUTSKARTA

Tågsjöbrännans naturreservat,
Anundsjö socken, Örnsköldsviks kommun, Västernorrlands län.

 Naturreservat

Fastighetskartan, uppförstorad skala 1:10 000

SKÖTSELPLAN FÖR TÅGSJÖBRÄNNANS NATURRESERVAT

Denna skötselplan utgör bilaga till reservatsbeslutet 1990-05-23. Dnr 231-1378-90.

BESKRIVNING AV NATURFÖRHÅLLANDEN

Inledning

Naturreservatet ligger 12 km väster om Myckelgensjö i Örnsköldsviks kommun. En skogsbilväg går ca 500 meter norr om reservatet. Man når detta lättats genom att från skogsbilvägen gå rakt söderut över ett brunnnet hygge.

Reservatet utgör ett ca 19 ha stort skogsområde som till största delen drabbades av en skogsbrand den 28-29/6 1988. Området utgörs av en svag nordvästsluttning. Mot norr gränsar reservatet mot Tågsjöbäcken och ett brunnnet hygge och i övriga väderstreck mot medelålders skog.

Skoglig beskrivning

Trots reservatets begränsade storlek förekommer flera olika skogstyper med alltifrån torra tallskogar till gransumpskogar.

./. Reservatet kan delas in i nio olika bestånd enligt bifogade skötselplankarta. Nedan följer en beståndsbeskrivning:

Bestånd 1 Utefter Tågsjöbäcken sträcker sig ett ca 25 meter brett granbestånd i 80-100 års ålder. Beståndet är relativt virkesrikt och utgörs av en fuktig-våt skogstyp. I de östra delarna har det brunnit en mycket hård markbrand. All förna har brunnit upp och trädens rothalsar är bara. Branden har däremot inte gått upp i kronorna. I denna del har eller kommer troligen upp mot hälften av granarna att dö. De västra delarna har inte berörts av motsvarande markbrand utan här är större delen av beståndet opåverkat av branden.

Bestånd 2 Detta bestånd utgörs av övre delarna av en tallbacke. Här finns en gles skärm av tallöverståndare, 100-150 år gamla och under denna en tät föryngring med tall som ligger i höj dintervall 3-6 meter. Marken är en frisk ristyp. Beståndet har brunnit mycket hårt och för de yngre tallarna har det varit frågan om en kronbrand. Tallöverståndarnas kronor har däremot klarat sig från branden men ett stort antal träd har dött av rökskador.

1990-05-23

- Bestånd 3 Detta område utgörs av nedre delarna av samma sluttning som bestånd 2. Tallbeståndet här har till skillnad från bestånd 2 haft en kraftig underväxt av gran. Skogstypen är en fuktig-våt ristyp. Branden i detta område har uteslutande varit en kraftig markbrand.
- Bestånd 4 Myren i reservatets norra del avvattnas förutom av Tågbäcken även av ett annat bäckdrag som med en mängd fåror översilar marken. Utefter detta drag finns en knappt 100 meter bred gransumpskog av skogsfräkentyp. Beståndets nedre delar är relativt grovt och virkesrikt medan de övre delarna är klenare och här finns också ett visst tallinslag. Beståndet är i det närmaste opåverkat av branden, troligen genom att här har varit förhållandevis fuktigt.
- Bestånd 5 Detta är reservates största bestånd och utgörs i huvudsak av tallskog. Beståndet är mycket olikåldrigt. Tallar i 50-70 årsåldern dominerar men även 150-åriga tallöverståndare finns. Under de grövre tallarna kommer en föryngring av såväl gran som tall. Beståndet är mycket glest och har ett mycket lågt virkesförråd. Skogstypen är en frisk-fuktig ristyp där blåbär och klotstarr dominerar. Beståndet har genomgått av en hård markbrand där all föryngring upp till 5-6 meters höjd har dött. Av de äldre träden kommer uppskattningsvis 50 % att dö av branden. På några håll har här även varit kronbrand i högre granar.
- Bestånd 6 Detta bestånd ligger som en udde ute i en myr. Här växer förhållandevis grov tallskog och den skiljer sig från föregående bestånd genom att vara äldre och mera virkesrik. Skogstypen är en frisk ristyp. Genom området har gått en hård markbrand men inte mer än uppskattningsvis 20 % av träden har dött eller kommer att dö av branden.
- Bestånd 7 Beståndet utgörs av en granskog med ett ca 10 %-igt tallinslag. Skogen är omkring 70-80 år gammal och av frisk ristyp. Området har genomgått av en måttligt hård markbrand och uppskattningsvis 25 % av träden har dött eller kommer att dö av branden.
- Bestånd 8 Utefter myrens östra kant ligger ett bestånd med nästan ren tallskog, 30-50 år gammal. Här har funnits en mycket tät skog men strax före branden röjdes beståndet. Skogstypen är en fuktig ristyp. I området har det gått fram en mycket hård brand som till största delen varit en kronbrand.

Bestånd 9 Beståndet domineras av gran men på några håll finns ett större tallinslag. Skogen är 80-100 år och beståndet är normalbestockat. Skogstypen är en frisk ristyp fränsett norra delen utefter Tågbäcken där det finns en gransumpskog av våt ristyp. Beståndet har genomgått av en måttligt kraftig markbrand och uppskattningsvis 25 % av träden kommer att dö av branden. Sumpskogen utefter bäcken har helt klarat sig ifrån branden. Skogen är underröjd inför en planerad slutavverkning.

Myren I reservatets nordöstra del finns ett glest tallbevuxet kärr som domineras av klot- och taggstarr samt rosling. Tågbäcken rinner i myrens norra kant och utefter denna finns ett glasbjörkbestånd. Där Tågbäcken rinner ut från myren har tidigare legat en flottningsdamm. Här har nu bävern dämt upp bäcken vilket fått till följd att klarvattenytor skapats ute på myren. Denna delen domineras av flaskstarr. Här finns också en mängd döda tallar.

Forskningsinsatser

Inom reservatet pågår forskning beträffande successionsförloppen efter skogsbrand samt studier över mortaliteten hos de brandskadade träden. Den pågående forskningen bedrivs av institutionen för skoglig ståndortslära vid SLU i Umeå.

PLANDEL

Mål för disposition och skötsel av reservatet

Ändamålet med reservatet är att bevara ett parti brandpåverkad skog och att låta denna utvecklas fritt. Inga skogliga åtgärder får därför vidtas. Skogsskyddsbestämmelserna enligt 20 § skogsvårdslagen (1979:429) skall ej gälla inom reservatet. Markägaren skall utan hinder av reservatsföreskrifterna kunna utföra rensning av Tågbäcken för undanröjande av naturligt uppkomna hinder vilka orsakar dämning.

Reservatet skall upplåtas för skogsbrandsekologisk forskning. Om forskningsinsatserna kräver åtgärder som inte är förenliga med reservatsföreskrifterna måste tillstånd inhämtas från länsstyrelsen.

Reservatet skall vara tillgängligt för allmänheten. En stig skall dras från skogsbilvägen i norr ner till reservatet och en stigslinga anläggas inom reservatet.

1990- 05-23

Åtgärder

Följande åtgärder skall vidtas snarast möjligt.

1. Reservatsgränsen skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22), dvs med vitmålade band på gränsträden kompletterat med reservatssymbolen på lämpligt ställe.
2. En stig anläggs från en parkeringsplats vid skogsbilvägen och fram till reservatet samt en stigslinga dras inom reservatet. Stigen över hygget ner till reservatet bör utmarkeras med trästolpar.
3. Två informationstavlor om reservatet sätts upp. Den ena placeras vid parkeringsplatsen och den andra där stigen kommer in i reservatet.

Finansieringsplan; iståndsättning

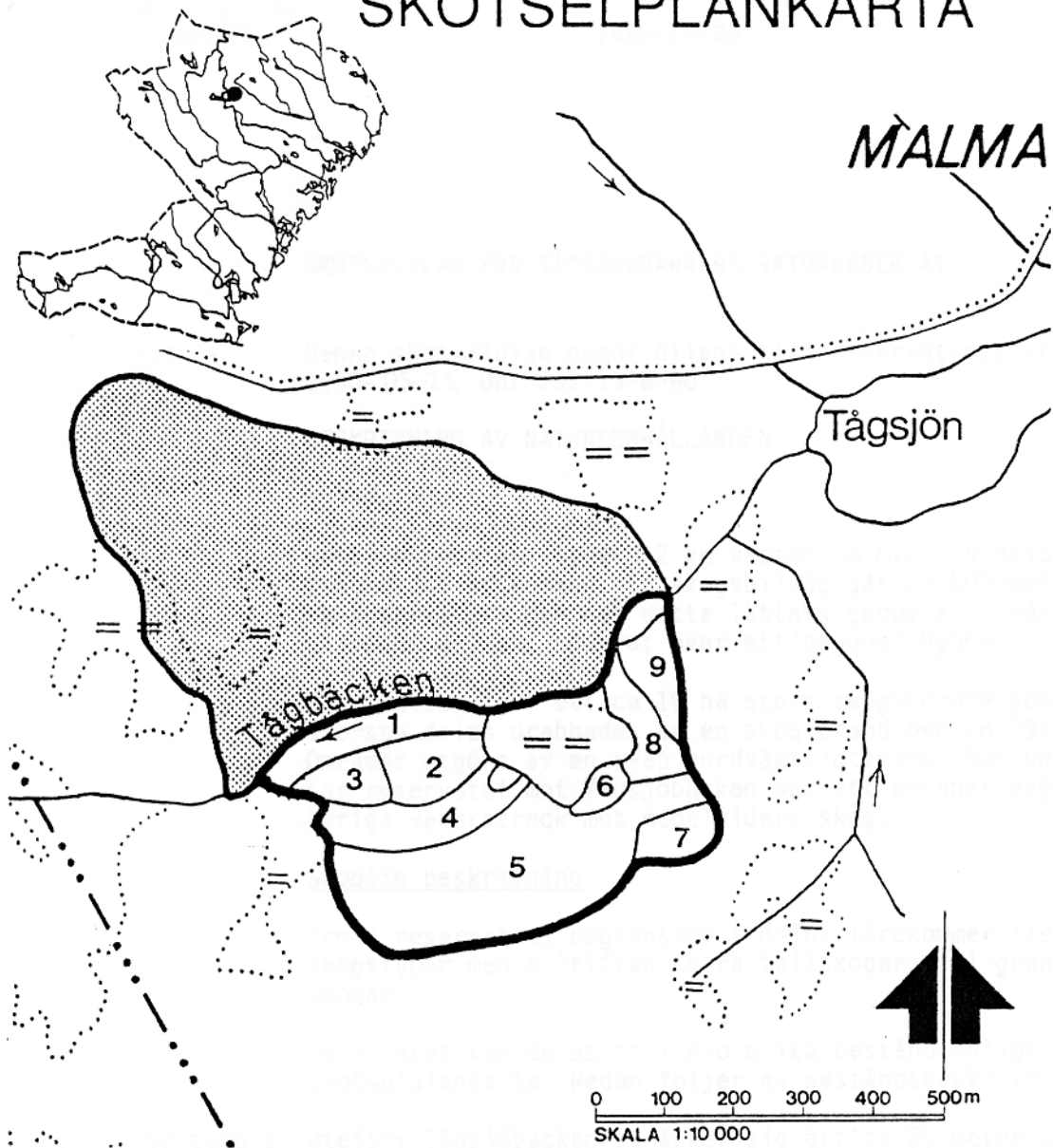
Gränsmarkering	1 500 kr
Stigdragning	4 000 "-
Informationstavlor	3 000 "-

Summa 8 500 kr

Löpande tillsyn bör ske en gång per år.

Skötselåtgärderna bekostas av staten genom anslaget för skötsel av naturvårdsobjekt.

SKÖTSELPLANKARTA

Tågsjöbrännans naturreservat.

- Gräns för naturreservat
- Beståndsgräns
- Område utanför reservatet som berördes av branden

Fastighetskartan, uppförstorad skala 1:10 000